

сталого розвитку. *Evropský časopis ekonomiky a managementu*. 2020. Vol. 6. Issue 1. P. 112–121.

9. Біла С. О. Стратегічні пріоритети реформування системи вищої освіти в Україні як складова модернізації національної економіки. URL: <http://jrnl.nau.edu.ua/index.php/SR/article/view/4047/4194> (дата звернення: 19.05.2022).

УДК 65.015

Кожушко Р.Ю., к.е.н., доцент

Київський національний університет технологій та дизайну

ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ЯК ФАКТОР УПРАВЛІННЯ СТРАТЕГІЧНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ

Повномасштабна війну принесла повне переосмислення суті та структури людського капіталу в економіці України. За даними Всесвітнього банку в структурі національного багатства багатьох розвинених країн домінує людський капітал, який складає 2/3 від сумарної величини. В країнах Північної та Центральної Америки, Західної Європи та Східної Азії він складає 3/4 від загальної величини національного багатства.

Після втрати значних матеріальних інфраструктурних ресурсів людський капітал визнається як основний стратегічний ресурс, і це вказує на перехід до означеного виміру життя українського суспільства, в якому людина як виробник і як споживач знаходяться у центрі соціально-економічної системи. За умов вивчення на передньому плані проблем соціального прогресу повоєнного суспільства і проблематики людини в сенсі кінцевої і головної мети розширеного відтворення, стає можливим забезпечення сталого соціально-

економічного розвитку, що ґрунтується на відтворенні найбільш ефективного, творчого, постійно зростаючого людського ресурсу [4,5]. Можна стверджувати, що цей ресурс є визначальним, оскільки сприяє формуванню, використанню і розвитку всіх інших ресурсів економічного розвитку мікро- і макросередовища.

За економічною природою людські ресурси та людський капітал не тотожні поняття. Людський капітал це синтез знань людини, умінь, навичок, досвіду, культури, ментальності, які можуть бути втілені в людині, і будуть приносити реальний дохід та створювати багатство, якщо людина має можливість реалізувати себе у суспільному виробництві шляхом власноруч організованої діяльності, тоді людські ресурси потенційно можуть стати капіталом. Для того, щоб відбулося перетворення людських ресурсів в людський капітал потрібні такі умови, які б забезпечили реалізацію людського потенціалу в результатах діяльності, що мають товарну форму.

Людський капітал є єдиним активним капіталом, зважаючи, що всі інші відомі капітали є пасивними, тому що без винятку вони всі підпорядковуються людині й діють відповідно до волі людини. Інвестиції в людський капітал — це джерело економічного зростання, не менш важливе, ніж капіталовкладення в матеріально-речові фактори виробництва та землю [1].

Якщо після воєнне українське суспільство зуміє усвідомлено та цілеспрямовано вкладати інвестиції у розвиток людини, воно, безперечно, буде досягати економічному розвитку сучасних досить позитивних геополітичних умовах. Інвестиції в людський капітал є найбільше вигідними і найбільш доцільними як із погляду окремої людини, так і з погляду всього суспільства, тому що дають досить значний за обсягом, тривалий за часом й інтегральний за характером економічний і соціальний ефект.

Людський капітал підприємства є найбільш важливим активом, що забезпечує його розвиток та конкурентоспроможність. Зміни економічних і

соціальних умов додали знанням і навичкам – людському капіталу – центрального значення в досягненні економічного успіху як для окремих особистостей, так і для організацій. Тому, для забезпечення стійкого довгострокового розвитку підприємства, необхідно забезпечити нагромадження людського капіталу й ефективно його використання.

Розвиток підприємства — системні зміни фізичних, організаційних, нематеріальних та фінансових факторів його функціонування, що призводять до позитивних економічних змін. Загальний розвиток підприємства включає в себе такі складові:

- стратегія розвитку (створення та безперервне вдосконалення конкурентних переваг підприємства);
- інвестиційна стратегія;
- організаційна стратегія — створення ефективної структури підприємства, системи її управління та вдосконалення;
- стратегія підвищення ефективності людського капіталу (зростання якості, кількості та ефективності людського капіталу підприємства).

Людський капітал підприємства формує здатність створювати, зберігати та збільшувати конкурентні переваги підприємства і реалізовувати стратегію розвитку підприємства, через сукупність знань персоналу, професійність, ефективність менеджменту, здоров'я персоналу підприємства, здатність персоналу до інновацій, інформаційне забезпечення тощо.

Інвестиції - основний показник збільшення людського капіталу. Інвестуванням в людський капітал називається будь-яка дія, яка покращує навички та здібності працівників. Як і витрати, що несуть бізнесмени на устаткування й обладнання, витрати на підвищення продуктивності праці можна віднести до інвестицій, тому що передбачається, що понесені витрати будуть багатократно перекриті збільшенням обсягу доходів в майбутньому.

Інвестиції в людський капітал є дієвим засобом підвищення його вартості,

вони створюють передумови для розвитку вроджених здібностей людини й вдосконалення придбаних у процесі життя професійних навичок і компетенцій у будь-якій сфері виробництва [2,3]. Я. Фітценц у своїй роботі «Рентабельність інвестицій у персонал: вимір економічної цінності персоналу» приводить зразок збалансованих показників корпоративного людського капіталу. При цьому він виділяє дві секції – фінансову й «людську»: «Кількісна складова необхідна нам як постійна опора, щоб мати можливість посилаючись на об'єктивні дані».

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що сформульовані і запропоновані наукові положення, методичні підходи, пропозиції та висновки можуть використовуватися для розв'язання актуальних проблем використання людського капіталу на підприємстві.

Література.

1. The human capital project. World Bank Group. <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/30498/33252.pdf?sequence=5>
2. Економічна стратегія «Зростання через інвестиції». <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=09969508-2d02-483d-a63a-5c9aa7675e38&title=Vyp-40-Ta50-MlrdDolSshaPiiDo2024-Roku-PrezentovanaStrategiiaEkonomichnogozrostantia>.
3. Бардадим С. А., Невмержицька С. М., Цалко Т. Р. Діджиталізація HR-процесів в організації. *Інноватика в освіті, науці та бізнесі: виклики та можливості* : матеріали II Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених, м. Київ, 18 листопада 2021 року. – Т. 2. – Київ : КНУТД, 2021. – С. 54-59.
4. Касич А.О., Бурба О.А. Інноваційні підходи в практиці управління персоналом конкурентоспроможного підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Випуск 16, частина 1. С. 147-151.

5. Луцик Т.Р., Ігнатенко С.П. Роль матеріального стимулювання працівників в підвищенні продуктивності праці. *Технології та дизайн*. 2012. №3 (4). 2012 р.
URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/2841/1/td_2012_N3_18.pdf.

УДК 330.3

Драчук Ю.З., д.е.н., професор,
провідний науковий співробітник

Амоша О.О., к.е.н.,
старший науковий співробітник

Інститут економіки промисловості НАН України, м. Київ

МОТИВАЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПІСЛЯВОЄННОЇ РОЗБУДОВИ

Як зазначено науковцями [1], «24 лютого розділило наше життя на «до» та «після», на мить зупинило серцебиття. Та коли минув перший шок, кожен з нас знайшов своє місце у новому світі. Кожен спрямував власні ресурси на шляху до Перемоги. Подолання кризових явищ у різних галузях народного господарства спонукають науковців і практиків розробляти такі моделі економічного розвитку, у яких буде враховано нові тенденції міжнародного ринку і світових цивілізаційних процесів. Пошук таких моделей є особливо актуальним для України, що вибудовує своє місце в економічній та геополітичній архітектурі світу».

Наразі керівництво ЄС та лідери окремих країн підтверджують готовність "платити ціну" за підтримку України, адже нині українці захищають спільні європейські цінності свободи та демократії, та й саму Європу. Як зазначається Кабінетом Міністрів України та спеціалістами ДП